

Alueellisen puolustuksen rakentaminen

Vuonna 1966 perustettiin seitsemän itsenäiseen toimintaan kykenevää sotilasläänää, joiden alaisiksi tuli joukko-osastoja ja sotilaspiirejä. Ilma- ja merivoimat jäivät suoraan puolustusvoimain komentajan alaisiksi. Sotilaspiirit saivat vastuulleen entisten aluejärjestön tehtävien lisäksi vähitellen myös paikallispuolustuksen. Uudet alueellisen taistelun opit otettiin koulutuksessa ja operatiivisessa suunnittelussa alustavasti käyttöön, mutta siirtymävaihe kesti vielä useita vuosia.

Joukot jaettiin operatiivisen tarpeen mukaan liikuteltaviin yleisjoukkoihin, lähinnä sotilaspiirien johtamiin paikallisjoukkoihin ja tukijoukkoihin. Paikallisjoukot olivat varsinaisesti uusi elementti. Ne muodostivat ikään kuin maton, joka oli levitetty koko maahan. Vihollisen hyökkäyksen alettua paikallisjoukkojen tehtävänä oli hidastaa sen etenemistä ja aiheuttaa tappioita lähinnä sissitoiminnan keinoin. Yleisjoukkojen tuli käydä taisteluja puolustamalla, hyökkäämällä tai viivyttämällä. Oli varauduttu siihen, että painopistesuunnissa hyökkääjä pääsee ainakin aluksi ylivoimansa turvin hyvinkin pitkälle, mutta se sidotaan kaikkialla taisteluun ja pyritään lyömään vastahyökkäyksillä.

Strateginen ja operatiivinen suunnittelu perustui alusta lähtien uhkakuvaan, johon kuuluivat sekä yllätyshyökkäys että suurhyökkäys. Ydinaseuhka rajattiin vähitellen pois siksi, että sellainen katsottiin epätodennäköiseksi ja ydinaseilla tapahtuvan hyökkäyksen torjunta olisi joka tapauksessa ollut mahdoton tehtävä tavanomaisille joukoille.

Merkittävän sysäyksen alueellisen puolustuksen kehittämiseksi antoi Tšhekkoslovakian miehitys elokuussa 1968. Se havainnollisti, kuinka suurella voimalla ja yllättävästi Varsovan liitto, ennen kaikkea sen johtovaltio Neuvostoliitto, kykenivät toimimaan. Varsovan liiton joukot käyttivät Tšhekkoslovakian miehitykseen alkuvaiheessa noin 25 divisioonaa, joissa oli yli 250 000 sotilasta. Kokonaisvahvuus kohosi pian lähes puoleen miljoonaan sotilaaseen, joilla oli noin tuhansia taistelupanssarivaunuja ja 250 kuljetuslentokonetta. Vaikka Suomen suunnalle ei ollut odotettavissa tuollaisen suuruusluokan keskityksiä, tapahtuma muistutti sodan kuvasta.

Suomessa tehostettiin erityisesti satamien ja lentokenttien puolustusta, jotta pystyttäisiin torjumaan yllätyshyökkäykset. Samalla kohennettiin esikuntien ja johtokeskusten päivystys- ja suojaamisvalmiutta. Alueellisen puolustuksen periaatteet vahvistanut Kenttäohjesäännön yleinen osa ilmestyi vuoden 1971 alussa. Presidentti Urho Kekkonen hyväksyi puolustusjärjestelmän esittelyssä 2.7.1971, ja operatiiviset käskyt valmistuivat samana vuonna. Niiden mukaiset liikekannallepanovalmistelut, varastojen uudelleenjärjestelyt ja alajohtoportaiden operatiivisen toiminnan valmistelut kestivät aina 1970-luvun lopulle. Kaikkiaan alueellisen puolustusjärjestelmän kuntoon saattaminen - ensimmäisistä periaatesuunnitelmista käytännön puolustusvalmiuden saavuttamiseen - vei noin 15 vuotta.

Lähteet: Pekka Visuri, Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan linjaukset (2003), s. 30 – 31; Pekka Visuri, Idän ja lännen välissä – puolustuspolitiikka presidentti Kekkonen kaudella (2. p. 2010), s. 236-241 ja Suomen puolustusvoimat 1944-1974 (2006), s. 463-465.